

Rozdział II

Egzekucja administracyjna ze zwierząt

Adam Bródka

<https://doi.org/10.34616/146888>

Uniwersytet Wrocławski

Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii

ORCID: [0000-0001-7199-0011](https://orcid.org/0000-0001-7199-0011)

1. Wprowadzenie

Regulacje prawa publicznego statuują w swojej treści liczne obowiązki, których realizacja jest istotna z punktu widzenia dobra wspólnego rozumianego jako agregat wszystkich konstytucyjnych oraz ustawowych dóbr uznanych za cenne¹. Mogą one służyć ochronie wartości w sposób bezpośredni – poprzez stanowienie obowiązków o charakterze niepieniężnym – lub pośredni – nakładając powinności pieniężnej natury. Jak pisze Jan Zimmermann, prawo administracyjne ma służyć dobru człowieka, jest to w istocie jedyny sens jego istnienia, wszystko co z niego wynika – struktury, kompetencje, formy działania itp. mają zapewnić osiągnięcie tego celu².

Jednym ze sposobów realizacji wskazanego założenia jest właśnie stanowienie obowiązków publicznoprawnych (administracyjnoprawnych, prawnofinansowych)³. Nie jest to jednak wyłączny warunek transpozycji

¹ Na temat dobra wspólnego zob. Z. Duniewska, *Z problematyki dobra wspólnego*, [w:] M. Grzywacz, J. Jagielski, D. Kijowski (red.), *Prawo administracyjne wobec współczesnych wyzwań. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Markowi Wierzbowskiemu*, Warszawa 2018, s. 19.

² J. Zimmermann, *Aksjomaty prawa administracyjnego*, Warszawa 2013, s. 85.

³ Na temat różnicy pomiędzy obowiązkiem administracyjnoprawnym a publicznoprawnym zob. P. Przybysz, *Obowiązek administracyjnoprawny – pojęcie, rodzaje, konkretyzacja*, „Organizacja, Metody, Technika” 1990, nr 8–9.

wartości uznanych przez prawodawcę za cenne do rzeczywistości pozanormatywnej. Godzi się zauważyć, że samo ograniczanie swobody zachowania normami indywidualnymi lub generalnymi nie jest wystarczające, żeby zaprowadzić w otaczającym nas świecie stany pożądane. Niezbędne staje się jeszcze wykonanie obowiązku, czyli wprowadzenie takiego stanu w rzeczywistości społecznej, który jest zgodny z treścią aktu administracyjnego lub innego aktu poddanego egzekucji administracyjnej⁴.

Zjawisko ignorowania powinności było, jest i będzie problemem powszechnie występującym⁵. W doktrynie podkreśla się, że aby administracja mogła skutecznie realizować postawione przed nią zadania, a tym samym chronić dobra uznane za cenne, konieczne jest zapewnienie istnienia instrumentów służących wykonaniu obowiązków publicznoprawnych⁶. System prawny zawiera w sobie wiele zróżnicowanych gwarancji służących zapewnianiu posłuchu nakazom i zakazom prawa administracyjnego – czy szerzej – prawa publicznego. Niemniej jednak spośród wszystkich instrumentów gwarantujących przymusowe albo dobrowolne wykonywanie poleceń prawa szczególną pozycję należy przypisać egzekucji administracyjnej. Znamienne jest to, że egzekucja nie tylko stanowi najbardziej dobitny wyraz przymusu administracyjnego, będący zarazem podstawowym sposobem reakcji administracji na nieposłuszeństwo⁷, ale przede wszystkim – jako jedyny instrument w całym systemie gwarancji – jest w stanie bezpośrednio doprowadzić do wykonania obowiązku.

Jak przyjmuje Barbara Adamiak, przez pojęcie postępowania egzekucyjnego rozumie się uregulowany prawem procesowym egzekucyjnym

⁴ J. Jendrośka, *Zagadnienie prawne wykonania aktu administracyjnego*, Wrocław 1963, s. 22.

⁵ P. Przybysz, *Egzekucja administracyjna*, Warszawa 1999, s. 9.

⁶ A. Skoczylas, [w:] B. Adamiak, *et al.*, *Prawo procesowe administracyjne*, t. 9, R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *System Prawa Administracyjnego*, Warszawa 2017, s. 453.

⁷ P. Przybysz, *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz*, Warszawa 2015, s. 26.

ciąg czynności podejmowanych przez organy egzekucyjne i inne podmioty postępowania egzekucyjnego w celu wykonania, przez zastosowanie środków przymusu państwowego, obowiązków wynikających z aktów poddanych egzekucji administracyjnej⁸. Szczególny etap tego ciągu czynności stanowi stadium egzekucji, obejmujące stosowanie środków przymusu mających za zadanie doprowadzić do wykonania obowiązku⁹. To właśnie za pośrednictwem środków egzekucyjnych dochodzi do wykonania nakazów i zakazów prawa. Stwierdzenie więc, że to postępowanie administracyjne albo egzekucja stanowią gwarancje realizacji obowiązków publicznoprawnych, jest pewnym skrótem myślowym.

Obowiązki poddane egzekucji administracyjnej dotyczą sfery behawioralnej człowieka w najróżniejszych postaciach. Mogą wymagać przyjęcia postawy biernej albo czynnej, skierowania działania względem rzeczy lub też drugiego człowieka, uiszczenia określonej sumy pieniędzy lub podjęcia innego rodzaju aktywności, niekiedy nawet dotyczącej zwierzęcia¹⁰. Zdarza się także, że o ile sam obowiązek zwierzęcia nie dotyczy, o tyle egzekucja administracyjna już tak. Chodzi tu zasadniczo o sytuacje, kiedy podmiot obowiązku posiada zwierzę bądź zwierzęta, które przejawiają pewną wartość ekonomiczną¹¹. Nie ma przy tym różnicy, czy są to

⁸ B. Adamiak, [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *Postępowanie administracyjne i sądowniczo-administracyjne*, Warszawa 2019, s. 665.

⁹ L. Klat-Wertelecka, *Egzekucja administracyjna w praktyce*, Gdańsk 2013, s. 23, 24.

¹⁰ Np. obowiązek wydania zwierzęcia w trybie art. 7 ust. 1 lub ust. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz. U. z 2020 r. poz. 638), dalej u.o.z. Warto jest zaznaczyć, iż w rzeczywistości u.o.z. statuuje cały szereg nakazów i zakazów, które biorą za przedmiot zwierzęta.

¹¹ Jak wskazuje K. Szpyt, obecnie miejsce pocziwych kundli i kocich mieszańców jako domowych pupili niejednokrotnie zajmują posiadające rodowody psy czy koty warte kilka lub nawet kilkanaście tysięcy złotych. Ponadto oprócz tradycyjnych zwierząt domowych można obecnie uświadczyc także zwierzęta egzotyczne posiadające znaczną wartość ekonomiczną (K. Szpyt, *Nowe wyzwania zawodu komornika sądowego w świetle ewolucji prawnej ochrony zwierząt. Rozważania na temat egzekucji ze zwierząt domowych*, [w:] A. Góra-Błaszczykowska, K. Flaga-Gieruszyńska, I. Gil (red.), *Nowy model zawodu komornika sądowego i finansowania egzekucji sądowej*, Sopot 2018, s. 197).

zwierzęta gospodarskie czy też domowe¹². W związku z powyższym z ich sprzedaży można uzyskać sumę pieniędzy potrzebną do pokrycia w całości lub części należności pieniężnej zobowiązanego. W taki właśnie sposób zwierzę może zostać objęte zajęciem egzekucyjnym w ramach egzekucji z ruchomości, a następnie sprzedane.

Choć zarysowana sytuacja jest czysto hipotetyczna, to zdarza się jednak słyszeć w mediach – zasadniczo na gruncie sądowego postępowania egzekucyjnego – o przypadkach zajęcia przez komornika psa czy kota, które to kolejno zostają wystawione na aukcji¹³. Egzekucja ze zwierząt stanowi nie tylko zagadnienie realne, przy tym budzące wielkie kontrowersje, ale i interesujący z prawnego punktu widzenia przedmiot badań, w szczególności że regulacje normatywne są w tym zakresie wyjątkowo ubogie. Pociąga to za sobą konieczność wykroczenia poza warstwę leksykalną ustawy egzekucyjnej i poddania jej przepisów wykładni systemowej oraz celowościowej, uwzględniającej przy tym wartości wyrażone w aktach prawnych normujących prawne aspekty ochrony zwierząt.

2. Egzekucja ze zwierząt w świetle ustawy o postępowaniu egzekucyjnym w administracji

Artykuł 98a ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji¹⁴ stanowi, że do zwierząt stosuje się odpowiednie przepisy o egzekucji z ruchomości, jeżeli nie jest to sprzeczne z przepisami o ochronie zwierząt. Regulacja ta pozwala na zarysowanie dwóch

¹² Ma to jednak pewien wpływ na zasady prowadzenia egzekucji ze zwierząt.

¹³ Np. M. Adamski, *Komornicza licytacja zwierząt domowych*, „Rzeczpospolita” 18.06.2012, <https://www.rp.pl/artykul/894051-Komornicza-licytacja-zwierzat-domowych.html> [dostęp 13.05.2021] czy *Komornik zajął psy. Chciał je zlicytować za długi*, TVP Info 15.05.2015, <https://www.tvp.info/20070440/komornik-zajal-psy-chcial-je-zlicytowac-za-dlugi> [dostęp 13.05.2021].

¹⁴ Ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz. U. z 2020 r. poz. 1427 z późn. zm.), dalej u.p.e.a.

ważkich z punktu widzenia poruszanej problematyki zagadnień. Po pierwsze umożliwia zrekonstruowanie normatywnego modelu egzekucji ze zwierząt. Po drugie wyznacza prawne granice zajmowania zwierząt w ramach egzekucji z ruchomości (o czym będzie mowa w dalszej części pracy).

Aby odpowiedzieć na pytanie, jak powinna przebiegać egzekucja ze zwierzęcia, przede wszystkim należy przyrzeć się regulacjom rozdziału 6 u.p.e.a. – Egzekucja z nieruchomości, jednocześnie pamiętając, iż zawarte tam normy stosowane są w przypadku badanej materii odpowiednio. Co warto podkreślić, sama konstrukcja art. 98a u.p.e.a. wydaje się budzić zastrzeżenia, bowiem – jak można *prima facie* zauważyć – sprowadza zwierzę do poziomu rzeczy. Nie jest to jednak prawidłowa optyka, a jej przyjmowanie prowadzi do zniekształcenia intencji prawodawcy i może posłużyć jako populistyczny argument kwestionowania legalności obowiązujących rozwiązań prawnych. Trzeba wyraźnie podkreślić, że legislator nie zrównał za pośrednictwem przedmiotowej regulacji pozycji zwierząt i rzeczy. Wręcz przeciwnie, odesłanie do przepisów o ochronie zwierząt nawiązuje m.in. do u.o.z., która *expressis verbis* w art. 1 ust. 1 wskazuje, że zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę. Jak podkreślił Naczelny Sąd Administracyjny w wyroku z dnia 3 listopada 2011 r.¹⁵, „w formule dereifikacji zwierzęcia zawarty jest nakaz skierowany do organu orzekającego (również organu egzekucyjnego – przyp. aut.), aby w każdym wypadku zastosowania przepisów prawa cywilnego [oraz innych dziedzin prawa – przyp. aut.] w odniesieniu do zwierząt rozważył, czy ewentualnie wchodzące w grę przepisy nie wymagają reinterpretacji z uwagi na to, że przedmiotem np. sprzedaży jest zwierzę, a więc istota żyjąca. Nie przeczy to jednak regule odpowiedniego stosowania do zwierząt w zakresie nieuregulowanym w ustawie z 1997 r. o ochronie zwierząt przepisów dotyczących rzeczy”.

¹⁵ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 3 listopada 2011 r., II OSK 1628/11, LEX nr 1151962.

Istota art. 98a u.p.e.a. sprowadza się więc jedynie do warstwy proceduralnej, przesądzając, w jakim trybie prowadzi się egzekucję ze zwierząt. Żaden inny przepis ustawy nie odpowiada na to pytanie, a brak odpowiedniej regulacji spowodowałby powstanie luki prawnej, która w pewnych przypadkach mogłaby utrudnić albo uniemożliwić wykonanie obowiązku publicznoprawnego¹⁶. W konsekwencji trzeba wskazać, że w ujęciu materialnym zwierzę nie jest rzeczą, o czym wyraźnie przesądza odesłanie do u.o.z. Co najwyżej można próbować bronić poglądu, że zwierzę stanowi rzecz (ruchomość) w ujęciu formalnym, bowiem zostało za nią uznane na potrzeby stosowania przepisów o egzekucji z ruchomości. Ten kierunek interpretacji nie wydaje się jednak przekonujący, zważywszy na gramatyczne brzmienie art. 98a u.p.e.a. Gdyby takie było zamierzenie prawodawcy, posłużyłby się raczej formułą „za rzecz ruchomą uznaje się również zwierzęta”.

Fundamentalną kwestię związaną z egzekucją ze zwierząt prowadzoną w trybie egzekucji z ruchomości stanowi dyrektywa odpowiedniego stosowania przepisów. W konsekwencji zajęcie (oraz dalsze czynności egzekucyjne) zwierzęcia nie będzie odbywać się w taki sam sposób jak zajęcie samochodu czy telewizora, odpowiednie stosowanie przepisów wymaga bowiem takiej ich modyfikacji, aby korespondowały z istotą sytuacji, w jakiej prawodawca poleca się nimi posługiwać. Stąd też niektóre z tych przepisów znajdują zastosowanie wprost, inne z modyfikacjami, a niektóre wcale¹⁷. Podstawę do rekonstrukcji modelu egzekucji ze zwierząt w oparciu o odpowiednie stosowanie przepisów rozdziału 6 u.p.e.a. stanowią postanowienia u.o.z., w szczególności w zakresie dereifikacji oraz standardów postępowania ze zwierzętami, a także ustawy o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub

¹⁶ Np. kiedy zobowiązanym do zapłaty należności pieniężnej byłaby osoba prowadząca hodowlę zwierząt.

¹⁷ J. Nowacki, „Odpowiednie” stosowanie przepisów prawa, „Państwo i Prawo” 1964, nr 3, s. 370, 371.

edukacyjnych¹⁸ oraz innych przepisów dotyczących zasad postępowania ze zwierzętami¹⁹. Ponadto trzeba pamiętać, że odtworzenie procedury postępowania przy podejmowaniu czynności egzekucyjnych, które za przedmiot obierają zwierzę w każdym przypadku powinno odpowiadać konkretnym okolicznościom danej sprawy. Oznacza to, że organ egzekucyjny (poborca podatkowy, egzekutor) powinien uwzględnić przykładowo takie okoliczności jak gatunek, rasa czy wiek zwierzęcia i dopiero na tej podstawie podejmować wymagane przez literę prawa czynności.

Mając powyższe na uwadze oraz fakt, iż badane zagadnienie nie doczekało się w doktrynie nawet ramowego naświetlenia²⁰, warto jest podjąć się rekonstrukcji przebiegu egzekucji ze zwierząt prowadzonej w ramach administracyjnego postępowania egzekucyjnego. Biorąc jednak pod uwagę charakter niniejszego opracowania, nie będą to rozważania kompleksowe, lecz próba syntetycznego zarysowania czynności egzekucyjnych znajdujących wyraz w ramach badanego środka egzekucyjnego. Jednocześnie działania, jakie podejmuje organ egzekucyjny lub jego pracownik, można przyporządkować do następujących po sobie etapów: 1) zajęcia; 2) opisu i wyceny; 3) określenia zasad dozoru; 4) sprzedaży.

Zajęcie zwierzęcia będzie następowało w tożsamy sposób, jak w przypadku zajęcia ruchomości. W myśl art. 99 § 1 u.p.e.a. pracownik obsługujący organ egzekucyjny zamieszcza w protokole zajęcia opis zajętej ruchomości według cech jej właściwych, a ponadto, jeżeli jest to możliwe, oznacza jej wartość szacunkową. Podjęcie wskazanych czynności skutkuje zajęciem egzekucyjnym zwierzęcia, w wyniku którego organ egzekucyjny nabywa prawo rozporządzania nim w zakresie niezbędnym do

¹⁸ Ustawa z dnia 15 stycznia 2015 r. o ochronie zwierząt wykorzystywanych do celów naukowych lub edukacyjnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1392 z późn. zm.).

¹⁹ P. Przybysz, *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz*, Warszawa 2021, LEX, komentarz do art. 98a.

²⁰ Zob. *ibidem*; R. Hauser, A. Skoczylas (red.), *Postępowanie egzekucyjne w administracji. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis, komentarz do art. 98a czy S. Firkowski, *Zmiany w postępowaniu egzekucyjnym w administracji*, Warszawa 2020, Legalis.

wykonania obowiązku objętego tytułem wykonawczym. Niemniej jednak nie oznacza to, że organ egzekucyjny staje się właścicielem zwierzęcia, w następstwie zajęcia dochodzi bowiem wyłącznie do ograniczenia uprawnień właściciela (np. nie może on darować zwierzęcia osobie trzeciej) oraz aktualizacji kompetencji organu do podjęcia czynności zmierzających do ewentualnej sprzedaży zajętego zwierzęcia.

Pewne wątpliwości może budzić oszacowanie wartości zwierzęcia w protokole zajęcia, w szczególności z perspektywy zobowiązanego. Przede wszystkim czynność ta może wymagać wiedzy specjalistycznej z zakresu wyceny zwierząt, której to poborca podatkowy posiadać nie musi. W takiej sytuacji zasadnym byłoby więc wezwanie przez organ egzekucyjny, stosownie do art. 99 § 4 u.p.e.a., biegłego skarbowego dla oszacowania wartości zajętego zwierzęcia, co w przypadku zwierząt egzotycznych wydaje się wręcz konieczne.

Warto podkreślić, że subiektywne odczucie zobowiązanego co do wartości zwierzęcia nie będzie miało żadnego wpływu na przyjętą na potrzeby ewentualnej sprzedaży wartość ekonomiczną zwierzęcia. Pomiając więc emocjonalną, która często łączy właściciela ze zwierzęciem, i występujący w jej następstwie znikomy stopień obiektywności oraz brak zdolności postrzegania zwierzęcia jako przedmiotu obrotu, z treści art. 99 § 1 u.p.e.a. wynika, iż przy sporządzaniu protokołu zajęcia zobowiązanemu przysługuje prawo przedstawienia rachunków i innych dowodów dla oznaczenia wartości szacunkowej zajętej ruchomości. *Ratio legis* wskazanej regulacji sprowadza się więc do założenia, w myśl którego ewentualne zastrzeżenia co do wyceny powinny być poparte faktami, a nie subiektywnym odczuciem. Zagadnienie to uwiadamia istotny problem, że dla właściciela zwierzę może być bezcenne, co stoi w oczywistej sprzeczności z koniecznością przypisania mu konkretnej wartości.

Na płaszczyźnie egzekucji ze zwierząt bezprzedmiotowe staje się stosowanie art. 98 § 3 u.p.e.a., w myśl którego pracownik obsługujący organ egzekucyjny umieszcza na zajętej ruchomości, jeżeli jest to możliwe

lub nie powoduje nieproporcjonalnych trudności, znak ujawniający na zewnątrz jej zajęcie. O ile oznakowanie psa czy kota poprzez przytwierdzenie znaku zajęcia do obroży wydaje się być możliwe, o tyle zupełnie traci sens w przypadku wielu gatunków zwierząt, np. żółwia, papugi czy małpy. Ponadto warto pamiętać, iż mamy do czynienia z istotą żywą, która nie tylko się porusza (może więc znak taki z siebie mimowolnie usunąć), ale może odczuwać w następstwie oznakowania strach czy ból, co byłoby niezgodne z przepisami u.o.z. Regulacja art. 98 § 3 u.p.e.a. została zaprojektowana zasadniczo z myślą o materii nieożywionej, nietrudnej do oznakowania, stąd też należy opowiedzieć się przeciwko jej zastosowaniu w ramach egzekucji ze zwierząt.

W przypadku egzekucji z ruchomości po dokonaniu czynności zajęcia należy rozstrzygnąć jeszcze kwestię dozoru, tj. czy można pozostawić rzecz u zobowiązanego, czy też z pewnych względów konieczne jest powierzenie pieczy nad nią innemu podmiotowi. Jak zakłada art. 100 u.p.e.a., poborca skarbowy pozostawi zajętą ruchomość w miejscu zajęcia pod dozorem zobowiązanego lub dorosłego jego domownika albo innej osoby, u której ruchomość zajął (§ 1). Przy czym poborca skarbowy może po zajęciu ruchomości odebrać ją zobowiązanemu i oddać pod dozór innej osoby lub organu egzekucyjnego, jeżeli zobowiązany nie daje rękojmi należytego przechowania zajętej ruchomości, odmawia podpisania protokołu zajęcia, a także, gdy usuwał lub usuwa ruchomości zajęte albo zagrożone zajęciem (§ 2).

Godzi się zauważyć, że co do zasady organ egzekucyjny powinien pozostawić zajęte zwierzę w rękach właściciela, tylko bowiem w szczególnych przypadkach zasadne byłoby powierzenie dozoru innej osobie²¹.

²¹ Jak wskazuje na gruncie sądowego postępowania egzekucyjnego T. Ereciński i H. Pietrzkowski, „dokonując zatem zajęcia zwierząt, komornik musi mieć na względzie to, że zajęciem objęta została istota żywa, wymagająca humanitarnego traktowania. Chodzi tu przede wszystkim o zapewnienie odpowiednich warunków przetrzymywania zajętych zwierząt i otoczenia ich właściwą opieką” (T. Ereciński i H. Pietrzkowski, [w:] T. Ereciński, H. Pietrzkowski (red.), *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom V. Postępowanie egzekucyjne*, Warszawa 2016, LEX, komentarz do art. 844(1)).

Jednocześnie inaczej należy ocenić sytuację zajęcia zwierzęcia gospodarskiego, a inaczej zwierzęcia domowego²². Wynika to z rodzaju więzi, jaka powstaje na linii człowiek–zwierzę domowe, i której to przerwanie może narazić nie tylko człowieka, ale i zwierzę na cierpienie i stres, co z kolei stoi w oczywistej opozycji do treści art. 1 ust. 1, a nawet art. 6 ust. 2 u.o.z.²³ W związku z powyższym poborca podatkowy może niejednokrotnie stanąć w obliczu dylematu, czy powinien uwzględnić interes wierzyciela publicznoprawnego, czy też dobro zwierzęcia, które jest przecież chronione przepisami ustawowymi²⁴. Stąd też odebranie właścicielowi zwierzęcia bezpośrednio po zajęciu powinno mieć miejsce wyłącznie wtedy, gdy jest ono utrzymywane w jednoznacznie niewłaściwych warunkach, co rodzi podejrzenia, że zobowiązany nie daje rękojmi należytej opieki nad zwierzęciem. Jednocześnie o fakcie nienależytej opieki nad zwierzęciem poborca powinien zawiadomić organy właściwe w sprawach ochrony zwierząt²⁵.

Jeżeli zobowiązany nie wywiąże się z ciążącego na nim obowiązku pieniężnego, organ egzekucyjny zobligowany będzie przystąpić do sprzedaży zwierzęcia. Zagadnienie to wydaje się najbardziej kontrowersyjne ze wszystkich dotychczas podjętych wątków, ponieważ w następstwie sprzedaży dochodzi do przymusowego i trwałego przerwania więzi łączącej właściciela ze zwierzęciem. Wskazany stan rzeczy w powszechnym odbiorze społecznym zdecydowanie może być postrzegany jako naruszenie przepisów o ochronie zwierząt, warto jest się jednak zastanowić, czy takie stanowisko znajduje uzasadnienie prawne. Prawodawca jako podmiot racjonalny konstruuje system prawny tak, aby nie występowały w nim

²² Zgodnie z słowniczkiem definicji legalnych zawartym w art. 4 u.o.z. zwierzęta domowe to zwierzęta tradycyjnie przebywające wraz z człowiekiem w jego domu lub innym odpowiednim pomieszczeniu, utrzymywane przez człowieka w charakterze jego towarzysza, z kolei zwierzęta gospodarskie to zwierzęta w rozumieniu przepisów o organizacji hodowli i rozrodzie zwierząt gospodarskich.

²³ Podobnie: K. Szpyt, *op. cit.*, s. 197.

²⁴ Por. *ibidem*, s. 198.

²⁵ *Ibidem*, s. 204.

sprzeczności, w szczególności nie dopuszcza do obowiązywania w tym samym czasie norm, których treści wzajemnie by się wykluczały (np. jedna norma zakazuje tego, co druga norma nakazuje). Mając powyższe na uwadze, trzeba zaznaczyć, że o ile przepisy u.o.z. mogą modyfikować przebieg egzekucji ze zwierząt, o tyle nie mogą jej niweczyć. Konsekwentnie przyjęcie interpretacji, w myśl której sprzedaż zwierzęcia przez organ egzekucyjny byłaby sprzeczna z postanowieniami u.o.z. (i tym samym zakazana), nie znajduje najmniejszego poparcia w regułach egzekucji aktów prawnych. Doprowadziłaby bowiem do takiej sytuacji, że art. 98a u.p.e.a., pomimo wyraźnie zarysowanej w nim dopuszczalności egzekucji ze zwierząt, nie mógłby znaleźć zastosowania w praktyce. Gdyby zatem zamiarem prawodawcy było wyłączenie możliwości sprzedaży egzekucyjnej zwierząt, dałby temu wyraz w tekście ustawy. Tak się jednak nie stało. Dlatego też podejmując się wykładni przedmiotowej ustawy, trzeba bazować na tym, co zostało w niej zapisane, a nie na tym, co chcielibyśmy, żeby zostało w niej zapisane (co nie oznacza jednak, iż nie powinniśmy postulować pożądanego zakresu zmian legislacyjnych). Konkludując, sprzedaż egzekucyjną zwierzęcia należy uznać za prawnie dopuszczalną.

Powyższy dylemat dotyczy jednak wyłącznie zwierząt, które posiadają predyspozycje genetyczne do nawiązywania bliskiego kontaktu z człowiekiem, a w następstwie jego zerwania zdolne są do odczuwania niepokoju czy stresu²⁶. Nie powinna więc budzić wątpliwości egzekucja ze zwierząt gospodarczych, które w sektorze prywatnym stanowią częsty przedmiot obrotu pomiędzy osobami prowadzącymi działalność rolniczą.

Zagadnienie sprzedaży zajętej ruchomości normują w wyjątkowo precyzyjny sposób art. 104–109 u.p.e.a. Analiza wskazanych regulacji prowadzi do wniosku, że co do zasady mogą być one stosowane w badanym przypadku bez konieczności znaczącej modyfikacji ich treści. Dokładne odniesienie się jednak do tego zagadnienia, w szczególności poprzez przedstawienie

²⁶ *Ibidem*, s. 206.

całego procesu sprzedaży zajętego zwierzęcia, wykracza poza ramy tegoż opracowania. Stąd też warto wyłącznie wskazać, iż – co do zasady – sprzedaż zajętych ruchomości nie może nastąpić wcześniej niż siódmego dnia od daty zajęcia, za wyjątkiem sytuacji, gdy zajęto inwentarz żywy, a zobowiązany odmówił zgody na przyjęcie go pod dozór (art. 104 § 2 u.p.e.a.). Inwentarz żywy przy tym nie powinien być utożsamiany ze zwierzętami domowymi, gdyż pojęcie to zasadniczo dotyczy zwierząt gospodarczych. Jeżeli natomiast chodzi o sam tryb sprzedaży, to organ egzekucyjny związany jest tu art. 105 § 1 u.p.e.a., w myśl którego zajęte ruchomości (zwierzęta): 1) sprzedaje w drodze licytacji publicznej; 2) sprzedaje po cenie oszacowania podmiotom prowadzącym działalność handlową; 3) przekazuje do sprzedaży podmiotom prowadzącym sprzedaż komisową tego rodzaju ruchomości; 4) sprzedaje w drodze przetargu ofert; 5) sprzedaje z wolnej ręki.

3. Granice prawne egzekucji ze zwierząt

Jak każdy przejaw władztwa administracyjnego, tak też egzekucja musi odbywać się według ściśle określonych reguł i procedur. Wśród zbioru zasad warunkujących dopuszczalność egzekucji ze zwierząt oraz prawidłowy przebieg czynności wchodzących w jej skład, możemy wyróżnić nie tylko normy *stricte* procesowe, w wyraźny sposób wskazujące, jakie czynności i w jaki sposób należy podejmować, ale także zasady administracyjnego postępowania egzekucyjnego i ogół norm związanych z ochroną zwierząt, do których odsyła art. 98a u.p.e.a. W oparciu o powyższe można dokonać typologii regulacji wyznaczających prawne granice egzekucji ze zwierząt, wyodrębniając te, które wynikają z u.p.e.a., oraz te, które zostały unormowane poza ustawą egzekucyjną.

Zasady postępowania egzekucyjnego tworzą grupę wyjątkowo doniosłych norm prawnych, które – ze względu na ich dyrektywalny charakter – wskazują kierunek interpretacyjny pozostałych przepisów u.p.e.a. Stanowią,

jak wszystkie inne normy o charakterze zasad ogólnych, wyraz aksjologii i prakseologii prawodawcy²⁷. W badanym zakresie szczególne znaczenie trzeba przypisać zasadzie zastosowania środka egzekucyjnego najmniej uciążliwego dla zobowiązanego oraz zasadzie poszanowania minimum egzystencji.

Pierwsza ze wskazanych zasad, zwana niekiedy zasadą celowości, ma swoje źródło w art. 7 § 2 u.p.e.a. *in fine*, tj. organ egzekucyjny stosuje środki egzekucyjne, które prowadzą bezpośrednio do wykonania obowiązku, a spośród kilku takich środków – środki najmniej uciążliwe dla zobowiązanego²⁸. Jak wskazuje Marian Masternak, przedmiotowa reguła znajduje swoje uzasadnienie w tym, że postępowanie egzekucyjne powinno być ukierunkowane nie na wyrządzenie zobowiązanemu dolegliwości, lecz na doprowadzenie do wykonania obowiązku²⁹. Wymóg wyboru najłagodniejszego środka służy więc zminimalizowaniu uciążliwości egzekucji dla zobowiązanego. Warto jednak pamiętać, że konieczność zastosowania środka mniej uciążliwego aktualizuje się tylko wtedy, gdy mogą być zastosowane dwa lub więcej efektywne środki egzekucyjne³⁰.

Ocena stopnia dolegliwości poszczególnych środków egzekucyjnych powinna opierać się na analizie okoliczności danej sprawy, których odpowiednie naświetlenie jest podstawą podjęcia w tym zakresie prawidłowej decyzji³¹. Zasadniczo wybór środka egzekucyjnego powierzony został

²⁷ Por. K. Ziemiński, *Zasady ogólne prawa administracyjnego*, Poznań 1989, s. 44.

²⁸ M. Szubiakowski, *Zasady ogólne administracyjnego postępowania egzekucyjnego*, [w:] J. Nicyporuk, S. Fundowicz, J. Radwanowicz (red.), *System egzekucji administracyjnej*, Warszawa 2004, s. 125. Z kolei B. Adamiak odróżnia zasadę zastosowania środka egzekucyjnego najmniej uciążliwego od zasady celowości (B. Adamiak, [w:] B. Adamiak, J. Borkowski, *op. cit.*, s. 729).

²⁹ M. Masternak, [w:] D.R. Kijowski (red.), *Administracyjne postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające*, t. III, cz. 1, *Zagadnienia ogólne*, G. Łaszczyca, A. Matan (red.), *System prawa administracyjnego procesowego*, Warszawa 2020, s. 302.

³⁰ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Gdańsku z dnia 16 grudnia 2020 r., I SA/Gd 487/20, LEX nr 3115406.

³¹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Łodzi z dnia 17 stycznia 2008 r., II SA/Łd 984/07, LEX nr 510953.

organowi, aczkolwiek w doktrynie podnosi się, że dokonując oceny stopnia dolegliwości danego środka egzekucyjnego, organ powinien brać pod uwagę stanowisko zobowiązanego, gdyż to właśnie jego interes podlega ochronie w ramach przedmiotowej zasady³². Przenosząc to twierdzenie na badaną płaszczyznę, trzeba opowiedzieć się za stanowiskiem, w myśl którego nie powinno zajmować się zwierzęcia domowego blisko związanego z człowiekiem, jeżeli zobowiązany się temu sprzeciwia i istnieje możliwość wyegzekwowania należności pieniężnej w inny sposób (np. z innej „ruchomości”)³³. Egzekucja ze zwierzęcia, biorąc pod uwagę jej dotkliwość dla zobowiązanego i samego zwierzęcia, winna być raczej traktowana jako środek o charakterze niemalże *ultima ratio*.

W porównaniu z powyżej opisaną zasadą odkodowanie treści zasady poszanowania minimum egzystencji, zważywszy na wyjątkowo precyzyjny charakter unormowań art. 8 i 8a u.p.e.a., nie powoduje większych problemów interpretacyjnych. Rzeczono regulacje bowiem w sposób bezpośredni odnoszą się do możliwości zajmowania zwierząt gospodarskich w ramach egzekucji administracyjnej. W myśl art. 8 § 1 pkt 3 u.p.e.a. nie podlegają egzekucji administracyjnej: jedna krowa lub dwie kozy albo trzy owce, potrzebne do wyżywienia zobowiązanego i będących na jego utrzymaniu członków rodziny. Z kolei jak stanowi art. 8a § 1 u.p.e.a., jeżeli zobowiązanym jest rolnik prowadzący gospodarstwo rolne, egzekucji nie podlegają również: jeden koń wraz z uprzężą, jedna krowa, dwie kozy, jeden tryk i dwie owce, jedna maciora oraz dziesięć sztuk drobiu, jedna jałówka lub cieliczka, w przypadku braku krowy, zwierzęta gospodarskie w drugiej połowie okresu ciąży i w okresie odchowu potomstwa oraz to potomstwo w okresie: źrebaki do 5 miesięcy, cielęta do 4 miesięcy, jagnięta do 3 miesięcy, prosięta do 2 miesięcy i kózłeta do 5 miesięcy,

³² M. Masternak, [w:] D.R. Kijowski (red.), *Administracyjne...*; G. Łaszczyca, A. Matan (red.), *op. cit.*, s. 308.

³³ Za wyjątkiem egzekucji z nieruchomości, ponieważ stanowi ona najdotkliwszy ze wszystkich środków egzekucyjnych.

zakontraktowane zwierzęta rzeżne, jeżeli ich waga nie odpowiada warunkom handlowym albo termin dostawy nie upłynął lub nie upływa w miesiącu przeprowadzenia egzekucji, stado użytkowe kur niosek w okresie pierwszych 6 miesięcy nośności, stado podstawowe zwierząt futerkowych oraz zwierzęta futerkowe, co do których hodowca zawarł umowę kontraktacyjną na dostawę skór z tych zwierząt.

Dalsze ograniczenia w zakresie egzekucji ze zwierząt przewiduje art. 8a § 2 u.p.e.a., w myśl którego egzekucji nie podlega ponadto nadwyżka inwentarza żywego ponad ilości określone powyżej, jeżeli naczelnik urzędu skarbowego, po uzgodnieniu z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta), uzna ją za niezbędną do prowadzenia tego gospodarstwa rolnego, a dłużnik zobowiąże się do spłacenia egzekwowanej należności w terminie lub w ratach określonych przez wierzyciela. Warto także wskazać, że wyłącza się spod egzekucji zajęte zwierzęta gospodarskie, wpisane do ksiąg zwierząt zarodowych albo uznane za rozplodniki odpowiednie do dalszej hodowli, jeżeli nie mogą być sprzedane osobie, która wykaże, że posiada gospodarstwo rolne, w którym istnieją warunki do dalszej hodowli (art. 8a § 4 u.p.e.a.).

Kolejną grupę norm wyznaczających prawne granice egzekucji ze zwierząt stanowią regulacje zawarte w u.o.z., a także innych aktach zawierających przepisy z zakresu ochrony zwierząt. Zasadniczo nie odnoszą się one bezpośrednio do czynności egzekucyjnych, przynajmniej w tak wyraźny sposób jak zasada poszanowania minimum egzystencji. W następstwie, wpływ regulacji zewnętrznych polega raczej na tym, że stanowią one dyrektywy interpretacyjne służące dostosowaniu przepisów o egzekucji z ruchomości do standardów prawnej ochrony zwierząt. Nie oznacza to jednak, że niektóre z nich nie znajdują zastosowania wprost. Przykładowo można tu podać, iż ewentualne oznakowanie zwierzęcia stałocięplnego nie może polegać na wypaleniu informacji o zajęciu, zwierzęta powinny być transportowane w sposób i warunkach określonych

w przepisach prawa³⁴, a podczas odebrania zwierzęcia w celu sprzedaży nie jest dopuszczalne stosowanie wobec niego przemocy fizycznej zmierzającej do wymuszenia posłuszeństwa³⁵.

Z punktu widzenia wykładni przepisów ustawy egzekucyjnej najbardziej doniosłe znaczenie ma art. 1 ust. 1 u.o.z. wskazujący, że zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę. Nie wdając się w nadto szczegółowe rozważania, należy zaznaczyć, że w duchu przytoczonej regulacji powinny być wykładane wszystkie przepisy u.p.e.a. znajdujące zastosowanie do egzekucji ze zwierząt. Organ egzekucyjny, stawiając pytanie, czy dana regulacja może być użyta wprost, z odpowiednimi zmianami, czy nie może być stosowana w ogóle, zobligowany jest uwzględnić postanowienia art. 1 ust. 1 u.o.z. i ustalić, który ze sposobów interpretacji nie sprzeciwia się wartościom wyrażonym przez prawodawcę na płaszczyźnie przepisów o ochronie zwierząt.

4. Środki ochrony prawnej przed egzekucją ze zwierząt

W doktrynie prawa administracyjnego wskazuje się, że uniknięcie ewentualnych błędów i omyłek w trakcie postępowania jest zadaniem niewykonalnym³⁶. Z tego powodu tak duże znaczenie przykłada się do uregulowanego w ustawach procesowych katalogu środków służących weryfikacji prawidłowości podejmowanych czynności. Twierdzenie to nabiera

³⁴ Zob. rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniające dyrektywy 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 1255/97 (Dz. Urz. UE L 3/1 z 5.01.2005 r. z późn. zm.).

³⁵ Zakazy mogą np. wynikać z art. 6 u.o.z. regulującego problematykę znęcania się nad zwierzętami.

³⁶ R. Hauser, W. Piątek, A. Skoczylas, [w:] K. Celińska-Grzegorzczak *et al.*, *Sądowa kontrola administracji publicznej*, t. 10, R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel (red.), *System Prawa Administracyjnego*, Warszawa 2014, s. 390.

szczególnego znaczenia na płaszczyźnie postępowania egzekucyjnego, w ramach którego krzyżują się czynności faktyczne oraz prawne, co stwarza szczególnie szerokie pole do występowania naruszeń prawa.

Na wstępie należy podkreślić, że ustawa egzekucyjna ani też u.o.z. nie przewidują żadnego środka mającego na celu obronę przed egzekucją ze zwierząt. Wręcz przeciwnie, zobowiązanemu będącemu właścicielem zwierzęcia przysługują ogólne instrumenty ochrony prawnej uregulowane w u.p.e.a., tj. zarzut, skarga na czynności egzekucyjne, skarga na opis i oszacowanie ruchomości czy wnioski o wyłączenie spod egzekucji. Biorąc jednak pod uwagę całokształt poczynionych rozważań, pragnę skupić uwagę wyłącznie na skardze na czynności egzekucyjne oraz wniosku o wyłączenie spod egzekucji, ponieważ za ich pośrednictwem w największym stopniu można sięgnąć do wartości wyrażonych w ustawie o ochronie zwierząt. W szczególności skarga na czynności egzekucyjne pozwala bezpośrednio kwestionować prawidłowość odpowiedniego zastosowania przepisów o egzekucji z ruchomości.

Przedmiotem skargi na czynności egzekucyjne są wyłącznie uchycenia natury formalnoprawnej³⁷ związane z podejmowanymi w trakcie postępowania egzekucyjnego czynnościami, w szczególności te, odnoszące się do sposobu i formy środków egzekucyjnych³⁸. Zakazane jest podnoszenie w ramach art. 54 u.p.e.a. zarzutów obejmujących dopuszczalność czy merytoryczną zasadność egzekucji, gdyż temu celowi służy zarzut³⁹. Co do zasady, przedmiotowy środek zaskarżenia służy więc jako instrument walki z nieproporcjonalnym lub nieprawidłowo zastosowanym

³⁷ Jak stanowi art. 54 § 1 u.p.e.a., zobowiązanemu przysługuje skarga na czynność egzekucyjną organu egzekucyjnego. Podstawę skargi stanowi: 1) dokonanie czynności egzekucyjnej z naruszeniem ustawy; 2) zastosowanie zbyt uciążliwego środka egzekucyjnego, w ramach którego dokonano czynności egzekucyjnej.

³⁸ Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 18 sierpnia 2015 r., II FSK 1688/13, LEX nr 1783606.

³⁹ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Poznaniu z dnia 27 listopada 2019 r., I SA/Po 564/19, LEX nr 2763258.

środkiem egzekucyjnym. W pierwszym przypadku organ egzekucyjny zobligowany jest ustalić, czy w konkretnych okolicznościach doszło do naruszenia zasady stosowania środka najmniej uciążliwego, w szczególności czy zobowiązany nie posiadał majątku, który mógłby zostać zajęty w miejsce zwierzęcia. Nie chodzi tu więc o niepoprawne wdrożenie środka egzekucyjnego, a o jego niedopuszczalność.

Natomiast dokonanie czynności egzekucyjnych z naruszeniem ustawy dotyka zagadnienia aspektu wykonawczego egzekucji. Ustawa, co do zasady, precyzyjnie reguluje poszczególne czynności procesowe i wykonawcze, które łącznie składają się na to, co jest nazywane środkiem egzekucyjnym, stąd też aktywność organu musi ściśle odpowiadać normatywnie określonemu wzorcowi, zarówno co do formy, treści, jak i kolejności. W badanym jednak przypadku sytuacja ma się zgoła odmiennie, bowiem przepisy o egzekucji z ruchomości na potrzeby egzekucji ze zwierząt muszą zostać odpowiednio zmodyfikowane. Powoduje to, że powstaje szerokie pole do popełnienia ewentualnego błędu skutkującego nieprawidłowością czynności wchodzących w skład egzekucji ze zwierząt.

Przedmiotowy środek zaskarżenia wnosi się do organu egzekucyjnego, który dokonał czynności egzekucyjnej, nie później niż w terminie 7 dni od dnia doręczenia zobowiązanemu odpisu protokołu zajęcia zwierzęcia. Trzeba przy tym wyraźnie wskazać, jaka czynność zostaje zaskarżona, precyzując zakres żądania i je uzasadniając. Co istotne, samo wniesienie skargi nie wstrzymuje dalszej realizacji egzekucji ze zwierzęcia, w ramach której dokonano zaskarżonej czynności. W uzasadnionych przypadkach organ egzekucyjny może jednak wstrzymać dalszą realizację tego środka egzekucyjnego do dnia, w którym postanowienie w sprawie skargi na czynność egzekucyjną stanie się ostateczne. Wydaje się, że taką okoliczność może stanowić fakt naruszenia zasady najmniejszej uciążliwości poprzez wykazanie, iż zobowiązany posiada majątek, który może zostać zajęty zamiast zwierzęcia.

Skarga wnoszona na podstawie art. 54 u.p.e.a. zostaje przez organ egzekucyjny oddalona albo uwzględniona, co następuje w formie zaskarżalnego postanowienia. W zależności od przedmiotu zaskarżenia korzystne dla zobowiązanego rozstrzygnięcie polega na uchyleniu czynności w całości albo w części, albo usunięciu stwierdzonej wady czynności. Uchylenie kwestionowanej czynności oznacza odebranie jej mocy prawnej, przykładowo: jeżeli organ dojdzie do wniosku, że zajęcie zwierzęcia nie jest proporcjonalne do okoliczności sprawy, powinien orzec o jego uchyleniu. Z kolei usunięcie wady stwierdzonej czynności może polegać na np. usunięciu bezprawnie umieszczonego na skórze zwierzęcia znaku zajęcia.

Jak stanowi art. 13 § 1 u.p.e.a., organ egzekucyjny, na wniosek zobowiązanego i ze względu na jego ważny interes, może zwolnić, na czas oznaczony lub nieoznaczony, z egzekucji w całości lub części określone składniki majątkowe zobowiązanego. Wniosek o zwolnienie spod egzekucji nie stanowi środka zaskarżenia, ale wyjątkowo doniosły środek ochrony prawnej, w następstwie którego możliwe jest nie tyle samo zwalczanie zajęcia zwierzęcia, co jemu przeciwdziałanie⁴⁰. Instytucja ta służy zmniejszeniu dolegliwości egzekucji i w tym zakresie jest przejawem realizacji zasady ogólnej ograniczenia uciążliwości egzekucji⁴¹. Środek ten może okazać się więc wyjątkowo przydatny, aby ochronić zobowiązanego i jego zwierzę przed stresem związanym z ewentualnymi czynnościami egzekucyjnymi skierowanymi względem zwierzęcia. Niemniej jednak, jak przyjmuje się w orzecznictwie sądów administracyjnych, art. 13 § 1 u.p.e.a. ma na celu ochronę interesów zarówno zobowiązanego, jak

⁴⁰ Jak wskazuje D.R. Kijowski: „wniosek o zwolnienie spod egzekucji może dotyczyć zarówno składnika, który już został zajęty, jak i rzeczy lub prawa, które nie stały się jeszcze przedmiotem postępowania egzekucyjnego” (D.R. Kijowski, [w:] D.R. Kijowski (red.), *Ustawa o postępowaniu egzekucyjnym w administracji. Komentarz*, Warszawa 2015, LEX, komentarz do art. 13).

⁴¹ P. Przybysz, *Wniosek o zwolnienie lub wyłączenie rzeczy lub prawa spod egzekucji*, [w:] *idem*, *Administracyjne środki prawne w postępowaniu egzekucyjnym w administracji*, Warszawa 2012, LEX.

i wierzyciela, dlatego też uregulowana tam instytucja nie może prowadzić do sytuacji, że egzekucja okaże się bezskuteczna. Dokonując wykładni przesłanek zwolnienia spod egzekucji, należy więc mieć na uwadze podstawowy cel postępowania egzekucyjnego, jakim jest zaspokojenie wierzyciela⁴². W konsekwencji zobowiązany musi nie tylko przedstawić argumenty przemawiające za zwolnieniem z egzekucji określonych składników majątkowych, tj. wykazać, na czym polega jego „ważny interes”, lecz równocześnie powinien wskazać, że możliwe jest prowadzenie egzekucji i uzyskanie egzekwowanych należności z innych jego składników majątkowych⁴³.

Godzi się jednak zauważyć, że stosownie do poczynionych już uwag, wskazany środek, przynajmniej w przypadku zwierząt domowych, może okazać się w ogóle zobowiązanemu niepotrzebny. Jeżeli organ egzekucyjny będzie respektował zasadę najmniejszej uciążliwości, nie powinien zajmować zwierzęcia, jeżeli zobowiązany posiada inny majątek, który mógłby posłużyć do zaspokojenia wierzyciela publicznoprawnego. Z kolei naruszenie przedmiotowej reguły powinno spotkać się z reakcją ze strony zobowiązanego w postaci skargi na czynność egzekucyjną, zarzucającej naruszenie zasady najmniejszej uciążliwości, a nie wniosku o zwolnienie spod egzekucji.

Niemniej jednak, jeśli zobowiązany posiada zwierzęta gospodarcze, które nie podlegają zajęciu w myśl art. 8 § 1 pkt 3 oraz 8a u.p.e.a., wniosek o zwolnienie spod egzekucji może pełnić funkcję ochronną. Dzięki tej instytucji możliwe jest bowiem ograniczenie zakresu egzekucji do składników majątku zobowiązanego nie będących – w świetle przepisów prawa – zwierzętami. W każdym razie inicjatywa należy do zobowiązanego i to właśnie on, jeżeli zamierza ochronić zwierzę przed zajęciem czy

⁴² Wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 8 grudnia 2020 r., II FSK 2208/18, LEX nr 3121897.

⁴³ Wyrok Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie z dnia 16 lipca 2020 r., I SA/Sz 749/19, LEX nr 3039730.

też odzyskać zwierzęta już zajęte, powinien złożyć wniosek do organu egzekucyjnego na podstawie art. 13 § 1 u.p.e.a.⁴⁴ O ile organ zobligowany jest przestrzegać z urzędu zasad postępowania egzekucyjnego, w tym zasady najmniejszej uciążliwości czy poszanowania minimum egzystencji, o tyle nie może *ex officio* sięgnąć po art. 13 § 1 u.p.e.a.

5. Podsumowanie

Egzekucja administracyjna ze zwierząt stanowi ważką i niezgłębioną dotąd w literaturze materię. Rekonstrukcja jej normatywnego modelu jest zadaniem wymagającym nie tylko znajomości ustawy egzekucyjnej, ale także licznych regulacji z zakresu ochrony zwierząt. Przyjęte przez prawodawcę rozwiązanie, oparte na odpowiednim stosowaniu przepisów o egzekucji z ruchomości, wprawdzie usuwa wątpliwości dotyczące dopuszczalności i trybu egzekucji ze zwierząt, jednakże sposób osiągnięcia tego celu budzi wiele wątpliwości. Bezsprzecznie odesłanie do odpowiedniego stosowania przepisów pozwala uzyskać efekt transparentności ustawy i uniknąć ewentualnego powtarzania regulacji o tożsamej treści, niemniej powoduje również powstawanie licznych trudności interpretacyjnych i wymaga od stosującego prawo znajomości i zrozumienia, głównie w zakresie aksjologii, wielu aktów z zakresu materialnego prawa administracyjnego. Choć ustawa egzekucyjna zapewnia pewien stopień poszanowania i ochrony zwierząt jako istot żywych, czy to wynikający z zasad postępowania egzekucyjnego (zasady najmniejszej uciążliwości, zasady poszanowania minimum egzystencji), czy też odpowiednio stosowanych przepisów u.o.z., wydaje się, że jest to, w świetle dzisiejszych standardów,

⁴⁴ Wniosek powinien odpowiadać ogólnym wymogom określonym w art. 63 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735), a także wyjaśnić, na czym polega ważny interes zobowiązanego w zwolnieniu zwierzęcia spod egzekucji, oraz wskazać inne składniki jego majątku, z których możliwe będzie wyegzekwowanie należności.

za mało. W związku z powyższym w pełni uzasadnione byłoby wprowadzenie do u.p.e.a. unormowań, które to w bezpośredni sposób odnosiłyby się do najistotniejszych aspektów egzekucji ze zwierząt, np. wyłączając spod egzekucji zwierzęta domowe takie jak psy czy koty⁴⁵.

Prawna ochrona zwierząt – w szczególności w ostatnich latach – stanowi doniosłe zagadnienie społeczne. Wzrastająca świadomość obywateli oraz działalność organizacji społecznych kierują, w kontekście tzw. „praw zwierząt”, uwagę na regulacje prawa pozytywnego. O ile jest to zjawisko pożądane w demokratycznym państwie prawnym, o tyle może prowadzić do niepotrzebnych kontrowersji i ekspresji negatywnych emocji wynikających z wadliwej interpretacji regulacji normatywnych przez osoby nieposiadające do tego niezbędnych umiejętności. W tym właśnie zakresie – niefortunnnemu swoją drogą – sformułowaniu o odpowiednim stosowaniu przepisów o egzekucji z ruchomości do egzekucji ze zwierząt może zostać nadane w odbiorze społecznym nieprawidłowe znaczenie, wypaczające jego sens. Stąd też prawodawca powinien unikać podobnych zabiegów, podejmując się normowania wrażliwej ze społecznego punktu widzenia materii.

Podsumowując poczynione dotychczas rozważania, trzeba jednoznacznie wskazać, że regulacje ustawy egzekucyjnej, poprzez zezwolenie na egzekucję ze zwierząt, *per se* nie naruszają przepisów o ochronie zwierząt, a wręcz przeciwnie, wymagają ich poszanowania. Ponadto nakazy i zakazy uzasadnione koniecznością postrzegania zwierzęcia jako istoty żywej, zdolnej do odczuwania, zostały zabezpieczone gwarancjami represyjnymi w postaci dopuszczalności wniesienia skargi na czynności egzekucyjne oraz ewentualnej odpowiedzialności prawnokarnej z tytułu znęcania się nad zwierzętami. Biorąc pod uwagę znaczenie wartości urzędowych za pośrednictwem obowiązków publicznoprawnych,

⁴⁵ Nie byłoby przy tym zasadne modyfikowanie w tym zakresie art. 8 i 8a u.p.e.a., bowiem *ratio legis* tych regulacji sprowadza się do poszanowania podstawowych warunków bytowych zobowiązanego.

a także reguły egzegezy aktów prawnych, nie można się więc przychylić do takiej wykładni, która wyłącza zastosowanie art. 98a u.p.e.a. Interpretujący prawo jest bowiem zobowiązany do odczytania przepisów prawnych takich, jakimi one są, a nie jakimi chciałby, żeby były.